
DEEL 3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Rapport opgemaakt door :

Derbystraat 55

B-9051 Gent

oktober 2016

Dossiernr. 20288

Projectcode: 2016J183

Gent

1 TERUGKOPPELING ONDERZOEKSVRAGEN

○ **Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?**

In de jaren '90 van vorige eeuw werden in de onmiddellijke nabijheid van het onderzoeksgebied duidelijke sporen aangetroffen van een mogelijk inheems-Romeins bewoningskern bestaande uit enkele grafstructuren en gebouwplattegronden. De tot op heden enige beschikbare informatie daaromtrent werd gepubliceerd in het Jaarverslag van de Archeologische Dienst Waasland.

Verder kan er voor het onderzoeksgebied enkel de aanwezigheid van een hoeve cartografisch geattesteerd worden vanaf de late 18de eeuw tot aan de definitieve sloop ervan in 1999.

○ **Hoe was de oude perceelsindeling/ wegen indeling?**

Voor wat het onderzoeksgebied betreft zijn er duidelijke cartografische aanwijzingen voor oude perceel- of wegenindelingen.

Zo wordt op de kaart van Ferraris de Laagstraat reeds duidelijk weergegeven. Ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt een omzoomd perceel aangeduid waarop zich enkele bedrijfsgebouwen bevinden georiënteerd op de Laagstraat. Pas vanaf de 19de eeuw zijn er duidelijke gegevens voorhanden voor een onderverdeling van het erf.

○ **Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?**

Het onderzoeksgebied is op heden volledig ingenomen door infrastructuur bestaande uit een opslag- en distributiecenter, kantoren, stelplaatsen, parkeerzones en verhardingen tot stand gekomen vanaf het begin van de jaren '90 van vorige eeuw met de inrichting van het areaal tot industrieterrein. Een groot deel hiervan zal worden gesloopt voor de inplanting van de nieuwe geplande hoogbouwstapelplaats en kantoren.

Omtrent de reeds gesloopte constructies en nieuw opgerichte of aangepaste infrastructuur binnen het onderzoeksgebied werden de beschikbare ontwerpen met aanduiding van de toegepaste funderingstechnieken bezorgd door de opdrachtgever. Aan de hand van deze informatie kan inzicht bekomen worden in de verstoringsgraad van het areaal.

Wanneer de opeenvolgende uitgevoerde projecten binnen het onderzoeksgebied én de toegepaste funderingstechnieken werden geëvalueerd blijkt duidelijk dat er binnen het onderzoeksgebied nog weinig onverstoord bodem meer over is.

○ **In welke mate is het terrein reeds verstoord?**

Sedert de jaren '90 van vorige eeuw tot 2008 onderging het betreffende terrein, in het kader van de inplanting van bedrijfsgebouwen met bijbehorende infrastructuur, diverse bodemingrepen. Op basis van de verleende bouwvergunningen kan opgemaakt worden dat hierbij reeds heel wat bodemingrepen plaatsgrepen in de ondergrond (funderingstechnieken, nutsleidingen, ...), waardoor voor grote delen van het studiegebied weinig kans bestaat dat er in de ondergrond nog archeologisch bodemarchief bewaard bleef. Ook bij de uitgevoerde sloping van de hoeve zullen naast de bovengrondse relictten uiteraard ook de ondergrondse materiele resten volledig uitgebroken zijn.

○ **In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?**

Omwille van het feit dat het terrein vanaf 1992 reeds meerdere keren het onderwerp vormde van grootschalige infrastructuurwerken die, zoals hoger aangetoond, gepaard gingen met duidelijke bodemingrepen bestaat er dan ook nog zeer weinig kans dat er zich ter hoogte van deze werkzaamheden de ondergrond nog waardevolle archeologische resten bevinden.

○ **Welke aanbevelingen worden er gedaan op basis van de bureaustudie (vervolgonderzoek, behoud of vrijgave)?**

Op basis van de bureaustudie werden volgende zaken vastgesteld:

Ten eerste is het terrein sterk verstoord door de omvorming van het areaal tot industrieterrein en de inplanting van bedrijfsgebouwen en bijbehorende infrastructuur tussen 1992 en 2002. Het toepassen van diverse funderingstechnieken en terreinnivelleringsen hebben gezorgd voor een grondige aantasting van de oorspronkelijke bodemopbouw en het eventueel archeologisch bodemarchief.

Ten tweede kon uit de bureaustudie aangetoond worden dat er zich vanaf de 18de eeuw binnen het onderzoeksgebied een hoeve bevond die grondig werd gesloopt in 1999. Ook werden er in de vroege jaren '90 van vorige eeuw sporen aangetroffen van een mogelijk Romeins grafveld en werd onderzocht door J.- P. Van Roeyen van de Archeologische Dienst Waasland.

Het grote archeologische potentieel van het terrein moet echter afgewogen worden tegen de verstoringen veroorzaakt door de afbraak-, nivellerings- en bouwactiviteiten en de beperkte dieptes van de geplande graafwerken. Een ruimtelijke analyse heeft immers uitgewezen dat slechts 19% zal worden verstoord. De overige ingrepen gebeuren op reeds geroerde grond. De verstoring komt bovendien niet dieper dan -0.60cmMV. Deze bedreigde gebieden zijn bovendien klein in oppervlak en komen sterk verspreid over het terrein voor. Mochten hier archeologische sporen worden aangesneden zouden deze moeilijk in ruimtelijke context te plaatsen zijn, zeker indien men rekening houdt met de aard van de verwacht sites (*low density* rurale bewoning). Door het gebrekkig potentieel aan kennisvermeerdering op dit terrein wegen de kosten van verder onderzoek niet op tegen de baten en wordt geen verder onderzoek aangeraden.

2 MOTIVERING PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

2.1 INLEIDING

Hoewel uit het onderzoek is gebleken dat het studiegebied een groot archeologisch potentieel bezit, is de kans dat deze sporen bij graafwerken worden aangetroffen klein. Dit programma van maatregelen gaat daarom uit van een vrijgave van het terrein maar wil er wel op wijzen dat er voor de verstoorder nog altijd de meldingsplicht geldt.

2.2 TOEPASSINGSGEBIED

Gegevens initiatiefnemer	AAVO Architects
Erkend archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00008
Locatie projectgebied	Laagstraat 40
Coördinaten	73 553,71m – 168 361,43m 73 895,20m – 168 446,94m 73 891,41m – 168 576,69m 73 719,34m – 168 572,03m
Oppervlakte nieuwbouw	8.860 m ²
Oppervlakte projectgebied	36.344 m ²
Kadaster	Temse 1 ^{ste} Afd., Sectie B, perceel 185e / 185c / 187g

Figuur 1: overzicht toepassingsgebied

2.3 GEMOTIVEERD ADVIES

Op basis van de bureaustudie bevelen wij een vrijgave aan voor het terrein aangezien:

- 1) Het potentieel tot kennisvermeerdering hier beperkt is door verregaande bodemverstorende ingrepen die zijn gebeurd bij omvorming van het areaal tot industrieterrein en de inplanting van bedrijfsgebouwen en bijbehorende infrastructuur binnen het onderzoeksgebied, uitgevoerd tussen 1992 en 2002.
- 2) Het archeologisch potentieel van het terrein was ooit groot. Dit kan afgeleid worden uit de historisch geattesteerde aanwezigheid van een hoeve binnen het onderzoeksgebied vanaf de late 18de eeuw. De hoeve en aanhorigheden werden gesloopt bij de aanleg van het huidige industrieterrein en de opeenvolgende verbouwingen hebben de bodem dusdanig verstoord dat er erg weinig bewaard archeologisch bodemarchief kan verwacht worden. Aan de overkant van de Laagstraat, ten oosten van het onderzoeksgebied zijn sporen aangetroffen uit de late ijzertijd – vroeg-Romeinse periode en werden reeds in de jaren '90 van vorige eeuw onderzocht. Doordat de opgravingsverslagen niet raadpleegbaar zijn, beschikken we niet over de exacte positie van de sporen. Hierdoor kan dit niet ruimtelijk gelinkt worden aan het onderzoeksgebied. Indien deze sporen al doorliepen binnen het

onderzoeksgebied, zijn deze door de bodemverstorende infrastructuurwerken grotendeels verdwenen.

- 3) De gebieden waar een ingreep is gepland en geen voorgaande verstoring kan worden aangetoond zijn beperkt in oppervlakte en liggen sterk verspreid over het terrein. Hierdoor zouden eventueel aangesneden sporen niet in ruimtelijk context kunnen worden geplaatst. Bijgevolg is de informatie die uit deze sporen kan worden gewonnen verwaarloosbaar.

Op basis van voorgaande elementen wordt een vrijgave van het terrein geadviseerd.

2.4 VOLLEDIGHEID UITGEVOERD VOORONDERZOEK

Voor dit perceel werd enkel een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd. Een vervolgonderzoek werd op basis van deze bureaustudie onnodig geacht gezien er kon aangetoond worden dat het archeologisch potentieel van de het gebied beperkt is en dat het bodemarchief verstoord is.

2.5 AANWEZIGHEID EN WAARDERING ARCHEOLOGISCHE SITES

Zowel binnen het onderzoeksgebied als onmiddellijk ten oosten ervan werden aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een Romeins grafveld en werden beiden onderzocht door J.- P. Van Roeyen in 1990. Met de inrichting van het areaal tot industriegebied en de reeds aangetoonde infrastructuurwerken, waarbij diepgaande bodemingrepen te pas kwamen, is het aantreffen van verdere archeologische sporen wellicht uitgesloten.

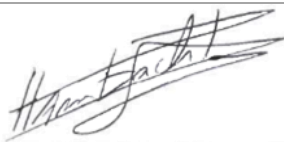
2.6 IMPACTBEPALING

De geplande inplanting van een hoogbouwstapelplaats en kantoren hebben een impact op de bodem. Voorafgaand de nieuwbouw dienen een groot gedeelte van de bestaande infrastructuur gesloopt te worden. De afbraak van de bestaande infrastructuur met inbegrip van de funderingen zullen ongetwijfeld de nodige gevolgen hebben op de ondergrond. De bouw van de hoogbouwstapelplaats zal uiteraard voorzien worden van de nodige aangepaste funderingstechniek, met alle gevolgen van dien op de bodem. Het af- en aanrijden van graafmachines en andere voertuigen in functie van de sloping en grondwerken zal het overige deel van het terrein verstoren door omwoelen en compactie. De impact hiervan op de eventuele archeologische sporen is echter miniem gezien grote delen reeds zijn verstoord door de uitgevoerde bouwactiviteiten tussen 1992 en 2002.

2.7 BEPALING VAN MAATREGELEN

De resultaten van deze bureaustudie dwingen ons er toe een vrijgaven van het terrein te adviseren. We kunnen hierbij enkel de nadruk leggen op de meldingsplicht voor de aannemer.

3 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Didier Reyns	Director		oktober 2016
Patrick Hambach	Director		oktober 2016
Tim Moerenhout	Business Unit Manager		oktober 2016
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		oktober 2016